

**Sanna Jyllilä, Salla Kettunen,
Jonna Kielenniva & Anne Matilainen**

Etelä-Pohjanmaan matkailun vastuullisuustyön suunnitelma

SeAMK julkaisut:

Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto

Kalevankatu 35,

60100 Seinäjoki

p. 040 830 0410

kirjasto@seamk.fi

ISBN 978-952-7317-74-7

Kansikuva: Seinäjoen kaupunki

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sanna Jyllilä, Salla Kettunen,
Jonna Kielenniva & Anne Matilainen

Etelä-Pohjanmaan matkailun vastuullisuustyön suunnitelma

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO

Regional Council of South Ostrobothnia

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Seinäjoki 2022

SISÄLLYS

ESIPUHE	5
1 JOHDANTO	6
Kohti kestäväää matkailua	7
Sustainable Travel Finland -ohjelma	7
Kestävän matkailun periaatteet	8
Kestävän matkailun mittaaminen ja todentaminen	10
2 ETELÄ-POHJANMAAN MATKAILUN VASTUULLISUUDEN NYKYTILA	11
Vastuullisuus eteläpohjalaistan matkailuyritysten viestinnässä	12
Eteläpohjalaisten yrittäjien näkökulmia kestäväään matkailuun	13
Vastuullisuus Etelä-Pohjanmaan matkailustrategiassa	14
3 ETELÄPOHJALAISEN MATKAILUN VASTUULLISUUDEN EDISTÄMINEN	16
Vastuullisuustyön tavoitteet vuoteen 2028 mennessä	17
Toimenpidesuunnitelma vuoteen 2025	18
LÄHTEET	23
LIITE 1. Vastuullisuustyökaluja matkailuyrityksille	24
LIITE 2. Matkailuyrityksen vastuullisuuspolku	25

Kuva on tuotettu osana Matkailijalle Inspiroivampi Etelä-Pohjanmaa -hanketta (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus Euroopan maaseudun kehittämisen Maatalousrahasto).

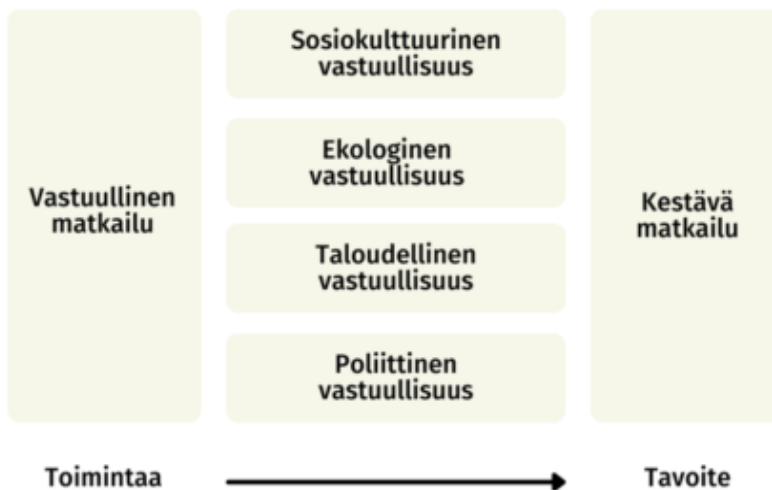
Tämän vastuullisuussuunnitelman tarkoituksena on toimia ohjenuorana eteläpohjalaisen matkailun vastuullisuuden kehittämisessä tulevien vuosien aikana. Suunnitelma perustuu Visit Finlandin laatimiin matkailun kestävä kehityksen suosituksiin, Kohti kestävä matkailua Etelä-Pohjanmaalla –hankkeessa tehtyihin selvityksiin ja havaintoihin sekä alan toimijoiden palautteisiin ja kommentteihin. Suunnitelmassa on otettu myös huomioon niin kansallisessa matkailustrategiassa kuin Etelä-Pohjanmaan matkailustrategiassa mainittuja tavoitteita ja toimenpiteitä. Vastuullisuussuunnitelman tavoitteet on laadittu vuoteen 2028 ja toimenpide-ehdotukset vuoteen 2025 saakka, jotta ne ovat linjassa Etelä-Pohjanmaan matkailustrategian (Järvinen, Jyllilä & Janhunen 2020) kanssa.

Vastuullisuussuunnitelma on laadittu osana Kohti kestävä matkailua Etelä-Pohjanmaalla -hanketta (A75803), jota rahoittaa Etelä-Pohjanmaan liitto Euroopan aluekehitysrahaston Kestävä kasvua ja työtä 2014–2020 Suomen rakennerahasto-ohjelmasta (EAKR). Kiitämme suunnitelman työstövaiheessa kommentteja antaneita ja työstämiseen osallistuneita tahoja.

Sanna Jyllilä, Salla Kettunen, Jonna Kielenniva ja Anne Matilainen

1 JOHDANTO

Vastuullinen matkailu voidaan nähdä toimintana, jolla kestävän matkailun tavoitteeseen pyritään (kuvio 1). Vastuullinen matkailu käsittää keinot ja teot, joilla matkailutoimija sitoutuu ottamaan vastuuta oman toimintansa taloudellisista, ekologisista, kulttuurisista ja sosiaalisista vaikutuksista. Vastuullisuus on siis tapa toimia.

Kuvio 1. Vastuullinen ja kestävä matkailu.

Kestävä matkailu on matkailua, jossa kiinnitetään huomiota nykyisiin ja tuleviin taloudellisiin, sosiaalisiin ja ympäristöllisiin vaikutuksiin huomioiden matkailijoiden, matkailutoimialan, ympäristön ja paikallisten tarpeet. Toisin sanoen, jotta pitkän aikavälin kestävyys voidaan turvata, on huomioitava matkailijoiden, paikallisyhteisöjen ja ympäristön tarpeiden välinen tasapaino. Ekologinen näkökulma huomioi ympäristöressurssien käytön optimaalisesti sekä pyrkii säilyttämään luonnon monimuotoisuuden. Sosiokulttuurinen näkökulma huomioi paikallisyhteisöjen aitouden, rakennetun ja elävän kulttuuriperinnön säilyttämisen ja perinteiset arvot sekä edistää eri kulttuurien ymmärrystä ja suvaitsevaisuutta. Taloudellinen näkökulma takaa elinkelpoisuuden sekä sen oikeudenmukaisen jakautumisen kaikille sidosryhmille. (UNWTO.)

Kohti kestäväää matkailua

Suomen tavoitteena on olla Pohjoismaiden kestävimmin kasvava matkailukohde (TEM, 2019). Tämän tavoitteen saavuttamiseksi ja kestävään matkailun edistämiseksi Visit Finland on luonut Sustainable Travel Finland -ohjelman ja siihen perustuvan Sustainable Travel Finland -merkin. Visit Finland on myös yhdessä matkailutoimialan kanssa laatinut kestävään matkailun periaatteet, joita matkailuyritysten toivotaan pitävän toiminnassaan esillä. Tällä tavoin yritykset voivat viestiä yhteisistä päämääristä asiakkailleen ja muille sidosryhmilleen.

Sustainable Travel Finland -ohjelma

Visit Finlandin Sustainable Travel Finland (STF) -ohjelma tarjoaa yrityksille ja destinaatioille kestävään matkailun kehittämistä varten ohjatun polun ja työkalupakin. Ohjelma helpottaa kestävien toimenpiteiden ja valintojen omaksumista alueen tai yrityksen arkeen. Ohjelman läpikäyneille yrityksille ja destinaatiolle myönnetään Sustainable Travel Finland -merkki, jolla viestitään kansainvälisille matkailijoille kestävästä toiminnasta. Sustainable Travel Finland -merkin saaneet yritykset ja alueet saavat käyttöönsä jatkuvan kehittämisen mallin, matkailun kestävään kehitykseen liittyvää uusinta tietoa sekä markkinointitukea ja lisänäkyvyyttä Visit Finlandin kanavissa. STF-ohjelma on maksuton, mutta ohjelman läpikäynti vaatii yrityksiltä ajankäytöllistä panostusta sekä jonkin kestävyyttä todentavan maksullisen sertifikaatin suorittamisen.

Kestävän matkailun periaatteet

Vastuullinen matkailu toteuttaa kestävän matkailun periaatteita. Allekirjoittamalla [Visit Finlandin Kestävän matkailun periaatteet](#), sitoudumme työskentelemään kestävämmän matkailu-Suomen puolesta.

1. Teemme reilua yhteistyötä

Kehitämme matkailua yhteistyössä muiden alueemme ja alamme toimijoiden kanssa. Yhdessä voimme paremmin vaikuttaa yhteiskunnan ja matkailun tulevaisuuteen. Haluamme, että alueellamme on hyvä asua ja vieraila nyt ja tulevaisuudessa, joten teemme päätöksiä, jotka ovat kestäviä myös tuleville sukupolville. Kohtelemme kaikkia kunnioittavasti ja oikeudenmukaisesti, ja harjoitamme vain reilua ja rehellistä kaupankäyntiä.

2. Huolehdimme luonnosta

Suojelemme alueemme ympäristöä, maisemia ja luonnon monimuotoisuutta. Toimintamme ei ylitä luonnon kantokykyä, vaan turvaa osaltaan hyvän elämän mahdollisuudet ja puhtaan toimintaympäristön säilymisen alueellamme. Huolehdimme myös eläintemme hyvinvoinnista ja arvokkaasta kohtelusta.

3. Kunnioitamme kulttuuriperintöä

Vaalimme alueemme kulttuuriperintöä. Tavoittemme on kulttuurin aito ja kunnioittava esittäminen, elvyttäminen, ylläpitäminen ja vahvistaminen. Ymmärrämme myös, että kulttuurit ovat aina kehittyneet vuorovaikutuksessa ja ottaneet oppia toisiltaan.

4. Edistämme hyvinvointia, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa

Kohtelemme työntekijöitämme, vieraitamme ja alueemme asukkaita tasa-arvoisesti ja kunnioittavasti riippumatta heidän taustastaan. Otamme ihmisten erityistarpeet huomioon toiminnassamme. Koulutamme, opastamme ja kannustamme henkilöstöämme toimimaan vastuullisesti.

5. Suosimme paikallista

Tuemme alueemme tuotteita, palveluita ja yrityksiä, ja tavoitteemme on työllistää paikallisia ihmisiä. Suosimme suomalaisista raaka-aineista tehtyä ruokaa. Osallistamme asukkaita ja yrityksiä heitä koskevissa asioissa.

6. Panostamme turvallisuuteen ja laatuun

Huolehdimme paikallisten asukkaiden, henkilökuntamme ja vieraittemme turvallisuudesta sekä lain ja viranomaisten määräysten noudattamisesta. Kun kehitämme palveluitamme ja tuotteitamme laatu edellä, luomme edellytyksiä oman toimintamme jatkuvuudelle.

7. Huomioimme ilmastovaikutukset

Teemme ilmaston kannalta hyviä valintoja ja pienennämme hiilijalanjälkeämme. Seuraamme matkailun ympäristölle aiheuttamaa kuormitusta ja aktiivisella mittaamisella tavoittelemme tehokkaampaa energian ja resurssien käyttöä.

8. Viestimme avoimesti

Viestimme alueellamme rohkeasti matkailun vastuullisista teoista sekä tulevista suunnitelmista ja visioista. Haluamme, että Suomen kestävä matkailu tunnetaan maailmalla. Kerromme avoimesti onnistumista, mutta myös haasteista.

9. Kehitämme jatkuvasti yritystoimintaamme

Olemme valmiita uudistamaan palveluitamme ja tuotteitamme, jotta niille riittää kysyntää myös tulevaisuudessa. Vakaa talous ja eettinen liiketoiminta luovat perustan toiminnan kestäväälle kehittämiselle.

10. Sitoudumme kestävän matkailun periaatteisiin

Otamme aktiivisen roolin kestävän matkailun edistämisessä ja näiden kestävän matkailun periaatteiden toteuttamisessa. Teemme kestävän matkailun toimintasuunnitelman, jonka mukaan toimimme jatkossa yhä systemaattisemmin. Sitoudumme toimenpiteisiin ja haluamme oppia lisää myös tulevaisuudessa.

(Visit Finland.)

Kestävän matkailun mittaaminen ja todentaminen

Tiedon kerääminen matkailun vaikutuksista paikallistalouteen ja paikalliseen väestöön sekä ympäristöön auttaa muodostamaan kuvan siitä, mitä alalla tapahtuu ja miten kestävyystoimet ovat toteutuneet. Visit Finlandin Sustainable Travel Finland -kehittämishjelmaan sisältyy myös kestävyuden mittaaminen ja todentaminen. Moniulotteiset indikaattorit on jaoteltu kohteen hallintaan, taloudelliseen arvoon, sosiaaliseen ja kulttuuriseen vaikuttavuuteen sekä ympäristövaikutuksiin. Mittaamisen avulla syntyy vertailukelpoista, säännöllisesti kerättyä ja ajallisesti oikeaa tietoa kuvaamaan matkailualan kestävyuden tilaa. Tieto helpottaa päätöksentekoa ja suunnittelua.

2 ETELÄ-POHJANMAAN MATKAILUN VASTUULLISUUDEN NYKYTILA

Kestävän maaseutumatkailun kehitystyötä on tehty jo edellisellä vuosikymmenellä Kestävän matkailun liiketoiminnan kehittämismallin rakentaminen -hankkeessa. Viimeisen parin vuoden ajan matkailun kestävyttä ja vastuullisuutta on maakunnassa edistetty muun muassa Kohti kestävää matkailua Etelä-Pohjanmaalla -hankkeessa (1.2.2020-31.7.2022). Hankkeen toiminta-aikana selvitettiin maakunnan matkailun nykytilaa kestävyden näkökulmasta. Tavoitteena oli myös herätellä matkailuyrityksiä ymmärtämään kestävä matkailun periaatteiden merkitys ja sitouttaa alueen matkailutoimijat niihin sekä soveltamaan periaatteita vastuullisten matkailupalveluiden tuottamisessa. Hanke myös edisti matkailuyritysten valmiuksia liittyä Visit Finlandin Sustainable Travel Finlandin ohjelmaan. Työpajoissa ja STF-valmennuksissa, showcase-videoissa ja podcasteissa sekä opintomatalla tuotiin esiin erilaisia tapoja vastuullisuuden toteuttamiseksi ja näkyväksi tekemiseksi.

Tietoisuus kestävä matkailun merkityksestä on kasvanut, ja tämä on innostanut osaa matkailuyrityksistä lähtemään suunnitelmallisemmin edistämään vastuullisuutta yritysten omassa toiminnassa. Hankkeen eri toimenpiteiden perusteella voidaan todeta, että käytännön tasolla maakuntamme yritykset tekevät jo hyvää vastuullisuustyötä, mutta vastuullisuuden tavoitteellinen kehittäminen edellyttää vielä tietoa kestävyden eri osa-alueista ja niiden merkityksestä liiketoiminnan kehittämiseksi.

Matkailualaa viimeiset pari vuotta koetellut koronapandemia on nostanut esiin vastuullisuuden merkityksen ja lisännyt vastuullisesti ajattelevien matkailijoiden määrää. Tietoisuuden lisääntyessä kuluttajakäyttäytyminen on muuttumassa ja yhä useampi matkailija vaatii matkailupalveluilta vastuullisuuden huomioimista. Tämä näky myös vuonna 2021 toteutetun Etelä-Pohjanmaan

matkailijakyselyn tuloksissa. Alueella matkailevat pitävät tärkeänä muun muassa sitä, että matkakohteessa voi syödä paikallista ruokaa, voi nähdä paikallista kulttuuria ja perinnemaisemia, matkailupalvelut ovat ympäristöystävällisiä ja matkailuyritykset työllistävät paikallisia. (Tuuri, Katajavirta, Hirvonen, Jyllilä & Järvinen 2022.)

Vastuullisuus eteläpohjalaisten matkailuyritysten viestinnässä

Jyllilä (2020) tarkasteli eteläpohjalaisten matkailuyritysten vastuullisuuden näkymistä yritysten verkkosivuilla. Tarkastelu kertoi, että ylivoimaisesti useimmin niillä mainittiin asioita, jotka liittyvät sosiokulttuuriseen kestävyteen ja vastuullisuuteen. Toiseksi eniten mainintoja on ekologisesta kestävydestä. Taloudellinen kestävyys oli mainittu harvakseltaan. Sosiokulttuuriseen vastuullisuuteen sisältyi paljon asioita, jotka liittyivät perheyrittäjyyteen, yrityksen työllistämisaikutukseen, jatkuvuuteen, työntekijöistä huolehtimiseen, yhteistyökumppanuuksiin sekä kulttuurin ja historian esiin tuomiseen. Saavutettavuus voidaan huomioida saapumisohjeina, esteettömyytenä, verkkosivujen helppokäyttöisyytenä, mutta myös esimerkiksi avustajan pääsymaksun alentamisena tai tarjoamalla avustava henkilö asiakkaalle. Ekologisen kestävyden näkökulmina esiin nousivat lähiruoka, ekologiset tuotteet, kierrättäminen ja ympäristöarvojen huomioiminen tuotannon materiaaleissa sekä sähkössä. Taloudellinen vastuullisuus oli paikallista yhteistoimintaa, työntekijöistä huolehtimista ja tulojen saamista alueelle.

Tutkimuksen mukaan eteläpohjalaiset toimijat näkevät kestävyden esiintuomisessa eroja kohderyhmän mukaan. Kotimaisille asiakkaille tuodaan esille kulttuurista puolta, eettisyyden ja ympäristöasioiden oletetaan lähtökohtaisesti olevan kunnossa ilman eri mainintaa. Vastuullisuus näkyy toiminnan laatuna, sekä infrassa että ekologisissa valinnoissa. Tapa tehdä asioita

kunnolla ja välittäen on alueelle ominaista kulttuurista perintöä, jota halutaan painottaa kotimaisille asiakkaille. Ulkomaisille asiakkaille painotettavaksi vastuullisuuden näkökulmaksi nousi vahvasti ekologisuuden korostaminen; luonto, ympäristö ja puhkaus. Yhteiskuntavastuun korostaminen voi näkyä esimerkiksi siinä, miten yritykset ovat osa yhteisöä. Maakunnan kulttuurin erityispiirteitä ei ollut ulkomaisille suunnatuissa tuotteissa tai palveluissa muutoin kuin kuvallisesti esiin tuotuna.

Eteläpohjalaisten matkailuyrittäjien näkökulmia kestävään matkailuun

Aitoja tekoja: Eteläpohjalaisten matkailuyrittäjien näkökulmia kestävään matkailuun- selvityksessä (Jumppanen & Matilainen, 2021) haastateltiin maakunnan matkailuyrityksiä ja selvitettiin, miten vastuullisuus käsitetään eteläpohjalaisissa matkailuyrityksissä. Raportissa ilmeni, että omistaja-yrittäjien arvot, asiakas-kunta ja sen vaatimukset määrittivät matkailuyritysten suhdetta kestävyteen. Useimmiten asiakkaiden suhdetta kestävyteen arvioitiin ympäristövastuullisuuden näkökulmasta. Vastaajista suurin osa oli sitä mieltä, että kestävyydellä on merkitystä alle puolelle heidän asiakkaistaan. Noin kolmannes vastaajista koki, että ainakin puolelle heidän yrityksensä asiakkaista kestävyydellä oli merkitystä.

Yrityksissä, joissa enemmistö asiakkaista oli kestävyysasioissa valveutuneita, panostettiin selkeästi vastuullisuuden kehittämiseen. Tämä myös näkyi liiketoiminnassa. Ekologinen kestävyys koettiin matkailijoiden kannalta tärkeimpänä ulottuvuutena, ja se olikin huomioitu useimmissa yrityksissä. Myös muita kestävyden ulottuvuuksia oli pohdittu useassa yrityksessä. Kestävyden esille tuomista yrityksissä ei kuitenkaan nähty kovin tärkeänä.

Mikäli kestävyteen panostamista ei koettu liiketoiminnan kannalta merkittäväksi, se ei myöskään ollut toiminnan kehittämisen

painopisteessä. Koronan aiheuttamat muutokset matkailussa saivat aikaan sen, että yritykset keskittyivät perusliiketoimintaan ja sen ylläpitämiseen. Vastaajat kokivat, että eteläpohjalaisen matkailun kestävyden kehittämistä tulisi toteuttaa konkretian kautta liiketoiminnallista hyötyä korostaen. Tietoa kestävydestä ja sen merkityksestä liiketoiminnan kehittämisen kannalta sekä käytännön vinkkejä pidettiin tarpeellisina. Myös omien kestävyysarvojen määrittäminen koettiin kehittämistä helpottavana toimenpiteenä.

Vastuullisuus Etelä-Pohjanmaan matkailustrategiassa

Vieraanvarainen Etelä-Pohjanmaa - Etelä-Pohjanmaan matkailustrategia 2020–2028 ja toimenpide-ehdotukset 2020–2025 julkaistiin loppuvuodesta 2020. Kestävä matkailu ja vastuullinen toiminta sekä siihen liittyvät toimenpide-ehdotukset on huomioitu strategian yhtenä keskeisenä tavoitteena.

Kuva 1. Matkailustrategian tiivistelmä [Järvinen, Jyllilä & Janhunen 2020].

Matkailutoimialan vähähiilisyteen pyrkiminen, matkailijoiden ohjaaminen kohti vastuullisia valintoja ja toimialan ohjaaminen koulutuksen, viestinnän ja markkinoinnin tuella kohti kestävyyttä ovat olennaisia asioita kestävyuden kehittämisessä. Vastuullisen toiminnan avulla on mahdollista edelleen kehittää palveluiden laatua, matkailualan ympärivuotisuutta ja turvallisuutta. Kestävyden ja vastuullisuuden tavoitteen saavuttamisessa keskeisiä toimenpiteitä ovat tietoisuuden lisääminen ja kouluttaminen, yhteisen tahtotilan löytäminen ja kestävien käytännön toimien edistäminen. (Järvinen, Jyllilä & Janhunen 2020.)

Tämä vastuullisuustyön suunnitelma toteuttaa strategian toimenpidettä nro 50. Vastuullisuustyön suunnitelman laatiminen.

3 ETELÄPOHJALAISEN MATKAILUN VASTUULLISUUDEN EDISTÄMINEN

Tulevaisuudessa vastuullisuus tulee olemaan edellytys matkailutoiminnalle. Tässä osiossa esitellään eteläpohjalaisen matkailun vastuullisuustyön tavoitteet, jotka on asetettu Etelä-Pohjanmaan matkailustrategian mukaisesti vuoteen 2028. Tavoitteisiin pääsemiseksi on listattu toimenpide-ehdotukset vuoteen 2025 mennessä. Toimenpiteet esitellään jaoteltuna yrityksille sekä matkailun julkisille kehittäjätahoille. Yritysten tehtävänä on sisällyttää vastuullisuus osaksi matkailuliiketoimintaa. Kehittäjätahojen tehtävinä on mahdollistaa ja tukea yritysten toimintaa sekä tiedonsaantia.

Perinteiset eteläpohjalaiset yrittäjyyden arvot perustuvat vastuulliseen tapaan toimia. Kun ensin käyttää aikaa yrityksen arvojen määrittelyyn, on sen jälkeen helpompaa aloittaa suunnitelmallinen vastuullisuustyö. Käytännössä eteläpohjalaiset matkailutoimijat tekevät jo hyviä vastuullisuustekoja, vaikka eivät välttämättä miellä niitä sellaisiksi. Vastuullisuuden näkyväksi tekemisen voikin aloittaa tunnistamalla niitä asioita, joita yritykset ja alueen muut toimijat jo tekevät. Seuraavana askeleena on viedä työtä eteenpäin miettien uusia osa-alueita, joilla kehitetään vastuullisuutta. Ajallista ja rahallista resurssia kehittämiseen kuitenkin vaaditaan. Työn tuloksena yritysten ja alueen kilpailukyky vahvistuu ja toiminnan läpinäkyvyys lisääntyy. Vastuullisuuteen panostetut investoinnit tuovat pitkällä aikavälillä myös kustannussäästöjä. Yritysten vastuullisuuden eteen tekemä työ näkyy tuotteiden ja palveluiden laadussa ja sen myötä asiakaskokemuksessa. Vastuullisuuden avulla luodaan sekä yrityksistä että alueesta positiivista mielikuvaa ja vahvistetaan maakunnallista brändiä.

Matkailuyrityksen vastuullisuuspolkua on kuvattu liitteessä 2. Vastuullisuuteen liittyvät asiat eivät tule kerralla valmiiksi, sillä uutta tietoa, uusia tapoja ja tutkimuksia kertyy jatkuvasti.

Vastuullisuuden juna on kuitenkin lähtenyt liikkeelle, ja kyytiin kannattaa hypätä mahdollisimman pian. Samalla on hyvä pitää mielessä se, että vastuullisuuden polulla voi edetä rauhalliseen tahtiin ja pienetkin vastuullisuusteot ovat tärkeitä.

Vastuullisuustyön tavoitteet vuoteen 2028 mennessä

- I) Etelä-Pohjanmaa on esimerkillinen vastuullisen matkailun maakunta.** Tavoitteena on, että maakunnassa on yhteinen suunta ja näkemys vastuullisen matkailun kehittämisestä ja sitä viedään eteenpäin yhteistyössä eri toimijoiden kesken.
- II) Maakunnan matkailupalvelut ja -tuotteet ovat vastuullisia.** Tavoitteena on, että maakunnan matkailuyritykset ja destinaatiot* huomioivat vastuullisuuden palveluiden ja tuotteiden kehittämisessä alusta alkaen.
- III) Vastuullisuus on näkyvä osa maakunnan matkailuviestintää.** Tavoitteena on, että vastuullisuudesta viestitään vahvasti eri sidosryhmille kaikissa kanavissa. Jokainen toimija kertoo vastuullisuustavoitteista ja tuo teot näkyväksi.
- IV) Maakunnassa otetaan käyttöön Sustainable Travel Finland -merkki.** Tavoitteena on, että Etelä-Pohjanmaan destinaatiot* sekä yli puolet alueen matkailuyrityksistä ovat suorittaneet STF-merkin.
- V) Maakunnan kaikissa alan koulutusohjelmissa ja kehittämistoimenpiteissä huomioidaan vastuullisen matkailun tavoitteet.** Tavoitteena on, että maakunnan koulutus- ja kehittämisorganisaatiot sekä muut maakunnalliset matkailutoimijat edistävät toiminnallaan vastuullista matkailua.

* keskittymä, jossa voi olla useita eri matkailukohteita ja jota markkinoidaan yhteisesti

Toimenpidesuunnitelma vuoteen 2025

Tavoitteiden saavuttamiseksi laadittiin toimenpide-ehdotukset erikseen matkailun yritys kentälle ja matkailun kehittäjätahoille.

Toimenpiteet Etelä-Pohjanmaan alueen matkailuyrityksille vuoteen 2025

1. Yritys laatii vastuullisuussuunnitelman ja toimii sen mukaisesti.

Yritykset tunnistavat kehittämistarpeitaan, laativat toiminnalleen vastuullisuussuunnitelman ja vievät sen toimenpiteitä käytäntöön. Ilman suunnitelmallisuutta toiminta on helposti kertaluontoista eikä huomioi kaikkia vastuullisen matkailun ulottuvuuksia. Suunnitelman tekeminen myös nostaa esille kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia.

2. Yritys hankkii kestävän matkailun sertifi kaatin ja lähtee STF-polulle.

Ohjelmien kautta yritykset joutuvat pohtimaan omaa toimintaansa vastuullisuuden eri tulokulmista, jolloin on myös helppo huomata kehittämiskohtia. Alan sertifi kaatit kertovat kuluttajille ja yhteistyökumppaneille vastuullisesta toiminnasta ja lisäävät yritysten kilpailukykyä.

3. Yrittäjät ja yritysten henkilöstö sitoutuvat vastuullisen matkailun periaatteisiin.

Pystyäkseen toimimaan vastuullisen matkailun periaatteiden mukaan ja kertomaan vastuullisuudesta asiakkailleen, yrityksen koko henkilökunnan on oltava tietoisia yrityksen vastuullisuusnäkökulmista. Yritys voi sitoutua vastuulliseen matkailuun esimerkiksi allekirjoittamalla Visit Finlandin kestävän matkailun periaatteet.

4. Yritys valitsee vastuullisia yhteistyökumppaneita ja suosii paikallisia toimijoita.

Vastuullinen toiminta pitää sisällään myös yhteistyösuhteet, joiden avulla voidaan viedä yrityksen vastuullisuutta pidemmälle ja lisätä toiminnan läpinäkyvyyttä. Paikallisia toimijoita suosimalla lisätään alueen työllisyyttä ja laajennetaan elinkeinomahdollisuuksia.

5. Yritys viestii vastuullisuudesta asiakkailleen ja sidosryhmilleen.

Yritysten tekemä vastuullisuustyö pitää saada asiakkaiden ja sidosryhmien tietoisuuteen. Vastuullisista teoista kertominen luo yhtenäistä kuvaa Etelä-Pohjanmaasta vastuullisen matkailun maakuntana.

6. Vastuullisuus on olennainen osa yrityksen tuotekehittämistä.

Vastuullista matkailua ei ole ilman vastuullisia matkailutuotteita. Sisällyttämällä vastuullisuus olemassa olevien ja uusien palveluiden ja tuotteiden kehittämiseen, tulee siitä luonnollinen osa matkailutoimintaa. Vastuullisuuden avulla voidaan lisätä matkailun ympärivuotisuutta ja palveluiden laatua sekä turvallisuutta.

7. Yritys pyrkii aktiivisesti vähentämään hiilidioksidipäästöjään.

Hiilijalanjälkilaskurin käyttöönotto auttaa yritystä tunnistamaan toimintaan liittyviä hiilidioksidipäästöjä sekä helpottaa löytämään parannuskohteita päästöjen vähentämiseksi. Myös pienillä muutoksilla on merkitystä, esimerkiksi vihreään energiaan vaihtaminen voi vaikuttaa päästöihin huomattavasti. Päästöjen tunnistaminen ja seuranta voi auttaa karimaan turhia kuluja.

8. Yritys osallistaa asiakkaitaan mukaan vastuullisuustoimiin.

Yksi tärkeä osa vastuullista matkailua on pyrkiä vaikuttamaan myös asiakkaiden vastuulliseen käyttäytymiseen matkansa aikana. Samalla yritys tuo näkyville omaa vastuullista arvo maailmaansa. Yritys voi esimerkiksi ohjeistaa asiakkaitaan kierrättämään tai huomioimaan hävikkiruoan. Asiakkaat arvostavat mahdollisuutta toimia vastuullisesti matkansa aikana.

9. Yritys tarjoaa työllistymismahdollisuuksia myös nuorille ja maahanmuuttajille.

Nuoret ovat tulevaisuuden tekijöitä. Nuoret katsovat vastuullisuutta oman sukupolvensa näkökulmasta ja haluavat toimia sen mukaisesti. Tämä voi tuoda myös uusia näkökulmia yrityksen vastuullisuuden kehittämiseen. Maahanmuuttajilla voi olla osaamista ja kielitaitoa annettavaksi, lisäksi kotoutuminen tapahtuu parhaiten arjen ja työn kautta. Maahanmuuttajia työllistämällä myös yrityksen kulttuurien tuntemus vahvistuu.

10. Yritys päivittää tietonsa vastuullisesta ja kestävästä matkailusta säännöllisesti.

Vastuullisen matkailun edistäminen on edellytys toiminnalle, ja uusia ratkaisuja ja toimitapoja kehitetään jatkuvasti. Mikäli yritys ei ole tietoinen uusista vaihtoehtoista ja tavoista viedä vastuullisuutta eteenpäin, se ei pysty hyödyntämään näitä mahdollisuuksia omassa toiminnassaan. STF-ohjelma ohjaa toiminnan jatkuvaan kehittämiseen ja sieltä löytyy päivitetty tieto vastuullisuuteen liittyen.

Toimenpiteet Etelä-Pohjanmaan kehittämisorganisaatioille, tutkimus- ja koulutusorganisaatioille ja muille julkisille toimijoille vuoteen 2025.

1. Vastuullisuus otetaan keskeiseksi tekijäksi maakunnan matkailun kehittämistoiminnassa ja sen rahoituksessa.

Vastuullisuus ei voi olla irrallinen tai päälle liimattu osa matkailutoimintaa tai sen kehittämistä. Sen on oltava olennainen ja integroitu näkökulma kaikessa alan kehittämisessä. Kehittämistoimien kautta vastuullisuusajattelua saadaan jalkautettua matkailukenttään.

2. Vastuullisuus huomioidaan kaikessa alan tiedottamisessa yhtenäisen linjan muodostamiseksi maakunnassa.

Jotta tavoite esimerkillisen matkailun maakunnasta voi toteutua, on vastuullisuusteot löydettävä ja niistä on viestittävä ulospäin asiakkaille ja sidosryhmille. Kehittämisen ja tutkimusorganisaatioiden ja julkisten toimijoiden tulee tukea tavoitetta huomioimalla vastuullisuus omassa toiminnassaan ja viestinnässään. Lisäksi näiden toimijoiden tulee tunnistaa tulevia vastuullisuuden ilmiöitä sekä välittää niistä tietoa alueen matkailutoimijoille.

3. Maakunnan yrityksiä kannustetaan ja tuetaan vastuulliseen toimintaan.

Kehittämisorganisaatioiden ja julkisten toimijoiden on innostettava ja sitoutettava matkailuyritykset vastuullisen toiminnan edistämiseen. Tämä toteutuu tuomalla uutta tietoa ja näkemyksiä alueen toimijoille kouluttamisen ja hanketoiminnan kautta.

4. Maakunnan Visit -organisaatioissa ja matkailuyhdistyksissä otetaan vastuullisuus toiminnan lähtökohdaksi.

Visit-organisaatioiden ja matkailuyhdistysten kautta tieto vastuullisen matkailun merkityksestä siirtyy jäsenyrityksiin ja sen myötä vastuullisuudesta tulee entistä vahvemmin osa maakunnan matkailua. Näiden toimijoiden avulla vastuullisuus saa myös laajempaa näkyvyyttä.

5. Kaikessa maakunnan matkailukoulutuksessa tuodaan esille vastuullisen ja kestävän matkailun näkökulmat.

Koulutuksen kautta varmistetaan vastuullisen matkailun osaaminen maakunnassa tulevaisuudessa ja pitkällä aikavälillä luodaan pohjaa vastuullisuuteen keskittyneeseen matkailutoimintaan.

6. Julkiset toimijat mahdollistavat yrityksille maakunnan vastuullisen matkailun edistämisen.

Julkisen tahon ja muiden matkailutoimijoiden pitää pystyä tarjoamaan yrityksille mahdollisuuksia tehdä vastuullisuustekoja esimerkiksi kehittämällä kierrätysmahdollisuuksia, julkista liikennettä ja mahdollistamalla investointitukien saatavuus.

7. Matkailun kestävyden mittaamista ja seuranta edistetään maakunnan tasolla.

Jotta vastuullisuuden edistymistä voidaan seurata, on sitä myös mitattava maakunnan tasolla. Tukena tässä toimenpiteessä voidaan hyödyntää esimerkiksi Visit Finlandin matkailun kestävyden indikaattoreita ja tutkimusorganisaatioiden selvityksiä. Maakunnallisen kokonaiskuvan saamiseksi myös muiden kuin STF-ohjelmassa mukana olevien yritysten tulisi todentaa matkailun kestävyttä ja ottaa käyttöön omaan toimintaansa soveltuvia indikaattoreita.

LÄHTEET

Jumppanen, A. & Matilainen, A. 2021. *Aitoja tekoja: eteläpohjalaisten matkailuyrittäjien näkökulmia kestävään matkailuun*. Seinäjoki: Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti. Raportteja 209. <http://hdl.handle.net/10138/329991>

Jyllilä, S. 2020. *Kohti kestävä matkailua Etelä-Pohjanmaalla*. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020051912380>

Järvinen, E., Jyllilä, S. & Janhunen, J. 2020. *Vieraanvarainen Etelä-Pohjanmaa – Etelä-Pohjanmaan matkailustrategia 2020–2028 ja toimenpite-ehdotukset 2020–2025*. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20201211100376>

TEM. 2019. *Yhdessä enemmän – kestävä kasvua ja uudistumista Suomen matkailuun: Suomen matkailustrategia 2019–2028 ja toimenpiteet 2019–2023*. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-472-3>

Tuuri, H., Katajavirta, M., Hirvonen, E., Jyllilä, S. & Järvinen, E. 2022. *Etelä-Pohjanmaan matkailijaselvitys 2021*. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022022220442>

UNWTO. (1.a.-a). *Sustainable development*. <https://www.unwto.org/sustainable-development>

Visit Finland. (i.a.-b). *Kestävän matkailun periaatteet. Kohti yhteisiä päämääriä kestävämmän matkailu-Suomen puolesta*. <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/matkailun-edistaminen/vastuullisuus/kestavan-matkailun-periaatteet>

Liite 1. Vastuullisuustyökaluja matkailuyrityksille

Matkailuyrityksille suunnattuja työkaluja ja oppaita vastuullisen toiminnan kehittämiseen:

Sustainable Travel Finland- ohjelma

Vinkkejä vastuullisuusviestintään

Työkaluja vastuullisuuteen ja viestintään

Inklusiivisen matkailun opas

Matkailun CO2 -laskuri

Kestävän matkailun opas

Kestävän ruokamatkailun opas

Kestävyden kompassi - Maaseutumatkailuyrittäjän työkirja

Liite 2. Matkailuyrityksen vastuullisuuspolku

Tutustu ja sitoudu

Matkailuyrityksen

Tunnista vastuullisuustekosi ja viesti niistä.

VASTUULLISUUSPOLKU

Käytä apunasi esimerkiksi seuraavaa opasta:
Työkaluja vastuullisuuteen ja viestintään

Kehitä vastuullisuuttasi suunnitelmallisesti.

Laadi toiminnallesi vastuullisuussuunnitelma tai liity STF-ohjelmaan, joka on kestävän matkailun jatkuvan kehittämisen polku.

Tee konkreettisia vastuullisuustekoja.

Kehitä tuotteitasi ja palveluitasi vastuullisuuden näkökulmasta, huomioi myös eri asiakasryhmät. Käytä apunasi seuraavia oppaita:

Kestävyden kompassi

Inklusiivisen matkailun opas

Suorita toiminnallesi sopiva sertifikaatti, jonka avulla kehität ja todennat yrityksesi vastuullista toimintaa.

Ota käyttöön matkailualan CO2-laskuri ja mieti keinoja hiilijalanjäljen pienentämiseksi.

Suosi vastuullisia yhteistyökumppaneita ja paikallisia toimijoita.

Tue myös asiakasta toimimaan vastuullisesti ohjeistamalla esimerkiksi kierrättämiseen tai energian säästämiseen.

Pyri työllistämään myös nuoria ja maahanmuuttajia.

Seuraa, kehitä ja päivitä.

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES